

## บทที่ 5

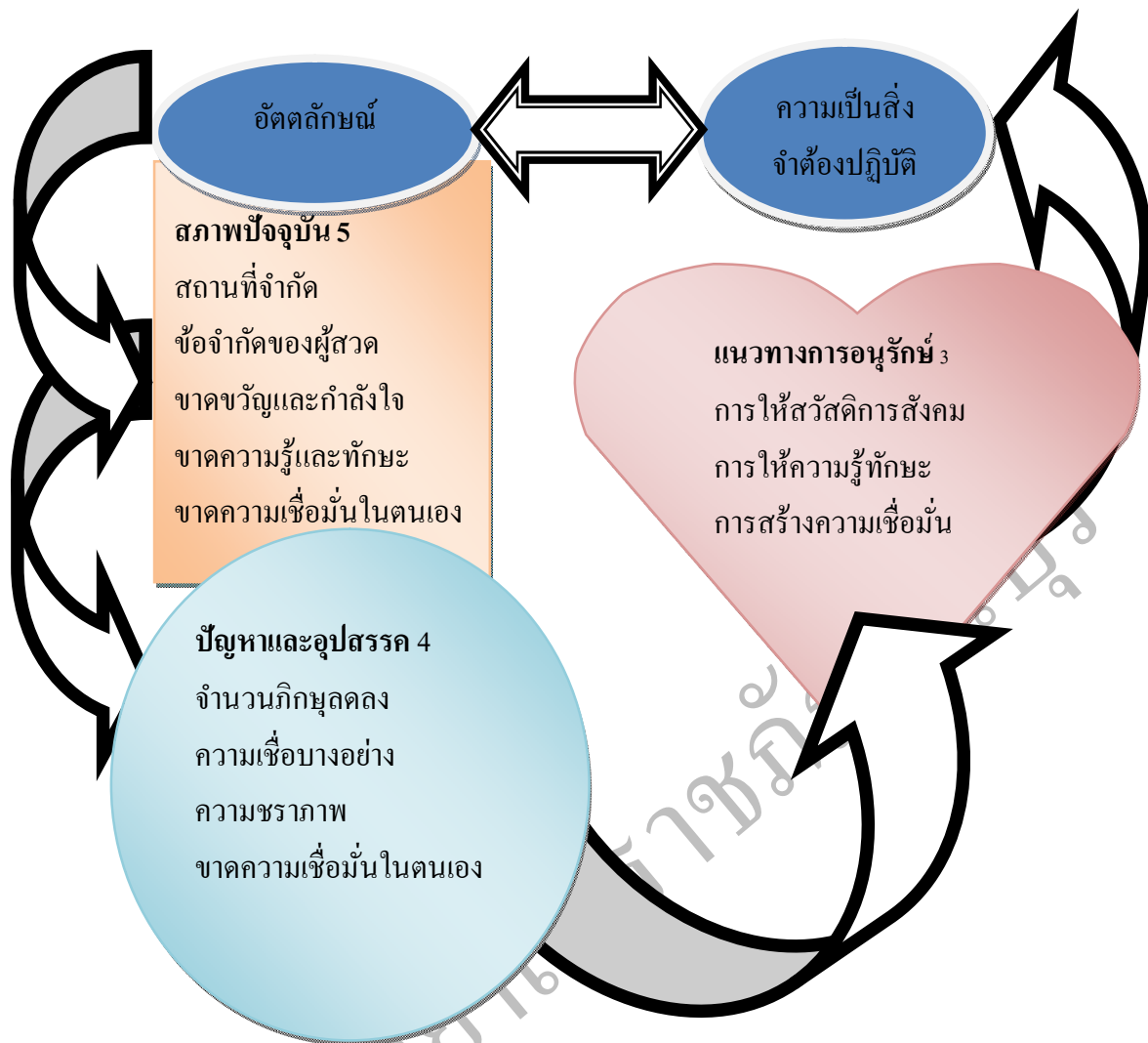
### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย หัวข้อ “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมณฑลมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์พระภิกษุผู้ทรงปาฏิโมกข์ ของคณะสงฆ์สังฆมณฑลมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาปัจจุบันปัญหาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 รูป จากนั้นนำประเด็นปัญหาที่ได้มาสานต่อด้วยการสนทนากลุ่มด้วยสมาชิกจำนวน 6 รูป เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ต่อไป

#### สรุปผลการวิจัย

โดยภาพรวม วงการทางพระพุทธศาสนาได้เกิดปรากฏการณ์ 2 อย่างคือ อัตตลักษณะ และการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจที่สงฆ์จำต้องปฏิบัติ กลายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้เกิดปัจจุบันปัญหาต่างๆ ที่เป็นอยู่ 5 ประการ คือ 1) สถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์จำกัด 2) ข้อจำกัดของตัวผู้สวดพระปาฏิโมกข์ 3) การขาดขวัญและกำลังใจของพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ 4) การขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์ และ 5) การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ และยังพบว่าสภาพปัจจุบันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์จำนวน 4 ประการ คือ 1) จำนวนภิกษุลดลง 2) ความเชื่อบางอย่าง 3) ความชราภาพ และ 4) ความไม่มั่นใจในการทำงาน ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้พบว่า การเพิ่มจำนวนภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นกระทำได้โดยยาก ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดแล้วก็คือการรักษาผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เอาไว้ให้มีคุณภาพคงเดิม ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ดังมีแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย 3 วิธี คือ 1) การให้สวัสดิการสังคม 2) การให้ความรู้และทักษะ และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้เห็นภาพอย่างชัดเจน และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอเป็นรูปแบบของภาพประกอบโดยให้ชื่อว่า “วงจรหัวใจผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 5 4 3 ของโกรศนรรัตน 2559” ดังนี้



ภาพที่ 5.1 “วงจรหัวใจผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 5 4 3 ของโกรศนรรัตน 2559”

## อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเด็นสภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

เนื่องด้วยในวงการทางพระพุทธศาสนาได้เกิดปรากฏการณ์ 2 อย่างคือ อัตตลักษณ์ และการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจที่จำต้องกระทำ กลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงนำมาซึ่งสภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ เพราะปัจจัย 5 ประการ ได้แก่

1) สถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์จำกัด 2) ข้อจำกัดของตัวผู้สวดพระปาฏิโมกข์ 3) การขาดขวัญและกำลังใจของผู้ทรงปาฏิโมกข์ 4) การขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์ และ

5) การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ จากสภาพปัจจุบันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ จำนวน 4 ประการ คือ 1) จำนวนภิกษุลดลง 2) ความเชื่อบางอย่าง 3) ความชราภาพ และ 4) ความไม่มั่นใจในตนเอง

การที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่า พระปาฏิโมกข์ คือส่วนหนึ่งของพระวินัย ถือเป็นอายุของพระพุทธศาสนา อันจัดอยู่ในส่วนของพระธรรม และถือเป็นหนึ่งในกิจของสงฆ์ (พระครูอรุณ-ธรรมรังสี (เอี่ยม สิริวณฺโณ), ม.ป.ป., หน้า 177) หรือที่เราชาวพุทธทราบกันอยู่แล้วว่า พระไตรปิฎกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ศีล” นำมาซึ่งคุณหรืออานิสงส์สำหรับผู้รักษาไว้ได้อย่างดี และโทษสำหรับผู้ล่วงละเมิดอีกด้วย ภิกษุรักษาดีโดยถูกต้องแล้วย่อมได้อานิสงส์คือความไม่ต้องเดือดร้อนใจ (บทนา 1-2) ดังนั้น การสวดพระปาฏิโมกข์จึงมีความสำคัญสูงสุดในวงการพระพุทธศาสนา จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ 2 อย่างคือ อัตตลักษณ์และความจำเป็นที่บรรดาภิกษุจำต้องประพฤติปฏิบัติตามเป็นไปตามแนวคิดของ (McCall, 1987, p. 134) ที่กล่าวว่า อัตตลักษณ์เป็นที่มีผลกระทบต่อสิ่งรอบตัวและการสร้างอัตตลักษณ์ร่วมกันให้ชัดเจนเพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มมีเจตคติร่วมกันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ในทำนองเดียวกัน (พระราชจันทโมลี (พระเสริฐ วิมล), 2558, สัมภาษณ์) เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรีได้กล่าวว่า การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นการทดแทนบุญคุณมารดาบิดา เป็นการจรโรงอายุของพระพุทธศาสนาทั้งเป็นการปิดประตูอบาย คือ นรกและสัตว์ดิรัจฉาน จึงต้องมีการให้ความสำคัญกับการสวดพระปาฏิโมกข์ ดังนั้น การสวดพระปาฏิโมกข์จึงเป็นทั้งอัตตลักษณ์และความจำเป็นที่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจะต้องดำรงรักษาและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ในวงการพระพุทธศาสนา เกิดสภาพทั่วไปหลายประการที่ไม่เอื้อต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ กล่าวคือ สถานที่ในการสวดจำกัด ข้อจำกัดของผู้สวด ผู้สวดขาดขวัญและกำลังใจ ขาดความรู้และทักษะ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นไปตามที่ พระบุญเกิด อิทฺธิมนฺโต (ชูบุตร) (2554, หน้า 40-42) ได้ให้ความเห็นว่า ภิกษุปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต และสภาพของสังคมตามยุคสมัย โดยเฉพาะประเด็นสำคัญ 5 ด้านดังต่อไปนี้ วัดหรืออุโบสถ ผู้สวด พระสงฆ์ ตำรา และการเผยแพร่ โดยระบุไว้อย่างชัดเจนว่า วัดหรืออุโบสถทำสังฆกรรมนั้น ส่วนใหญ่แต่ละวัดก็จะทำกันในอุโบสถของแต่ละวัด ส่วนในเขตนอกเมืองอาจจะมีการรวมกันสวด ณ วัดใดวัดหนึ่งในเขตปกครอง ทั้งนี้เพราะจำนวนของพระสงฆ์อาจมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทำสังฆกรรมและอาจขาดพระสงฆ์ผู้สวดปาฏิโมกข์ด้วยก็ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจักรกริช ปิยธมฺโม (โสภณ) (2554, บทคัดย่อ) ที่พบว่า การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ทำอุโบสถสวดขึ้นทุกวัน 14 ค่ำ 15 ค่ำ เป็นการอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ทบทวนพระธรรมวินัยที่ได้ประพฤติปฏิบัติมา โดยมีภิกษุรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สวด และภิกษุที่เหลือเป็นผู้ฟังเพื่อให้เกิดความสามัคคี

จากสภาพทั่วไปในปัจจุบันที่ไม่เอื้อต่อสังฆกรรมคือการสวดพระปาฏิโมกข์ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาจำนวน 4 ประการ คือ 1) จำนวนภิกษุลดลง 2) ความเชื่อบางอย่าง 3) ความชราภาพ และ 4) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ ได้เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตและสภาพแวดล้อมของสังคมตามยุคตามสมัยตามแนวคิดของ พระบุญเกิด อิทุธิมนุโต (ชุนุตฺร) (2555, บทคัดย่อ) ที่กล่าวไว้ว่า ด้านวัดหรืออุโบสถ ผู้สวด พระสงฆ์ เอกสาร ตำรา และการเผยแพร่ก็มีจำนวนมากขึ้น เพียงพอสำหรับการทำสังฆกรรม แต่มีบางวัดที่ไม่เพียงพอ ในหลายๆ ด้าน ส่วนใหญ่เป็นสถานที่อยู่ในชนบท และปัญหาที่สำคัญของภิกษุปาฏิโมกข์คือ ด้านผู้สวด ยังมีจำนวนน้อยและนับวัดจะลดลงเรื่อยๆ ส่วนของเอกสารตำรายังมีจำนวนที่ไม่เพียงพอต่อการศึกษา ส่งผลให้การเผยแพร่กระทำได้น้อยลง ซึ่งอาจจะทำให้พระสงฆ์ส่วนหนึ่งไม่รู้ในภิกษุปาฏิโมกข์ และข้อปฏิบัติอาจไม่ถูกต้องตามพุทธบัญญัติของพระพุทธองค์ได้ และในประเด็นเดียวกันนี้ พระครูสุจิตกิตติวัฒน์ (กิตติ สุจิตฺโต) (2558, สัมภาษณ์) เจ้าคณะอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีความเห็นว่า ปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากจำนวนของพระสงฆ์ที่สวดพระปาฏิโมกข์ค่อยๆ ลดลง ถ้าเป็นวัดที่มีความเจริญอยู่ในเขตเมือง พระสงฆ์จะเข้ามาศึกษากันมาก แต่ถ้าเป็นวัดในชนบทค่อนข้างมีปัญหาเนื่องจากขาดผู้ทรงปาฏิโมกข์ ในขณะที่ความคิดเห็นของพระครูพิศาลจัน โทปมคุณ เจ้าอาวาสวัดบางกะไชย อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีความเชื่อในปัญหาและอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ 1) การที่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีจำนวนลดลงเรื่อยๆ นั้นเกิดจากผู้บริหารหน่วยงานไม่สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บวชนานๆ ทำให้ไม่มีผู้ฝึกหัดสวดพระปาฏิโมกข์ และ 2) ผู้ที่เป็นผู้ทวนพระปาฏิโมกข์นั้นมักสวดพระปาฏิโมกข์ไม่ได้ อาจทำให้เกิดปัญหาทานไม่ทันกัน 3) คนอ่านหนังสือโดยเฉพาะภาษาบาลีไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาในการออกเสียง และพระปาฏิโมกข์เน้นให้จำเพียงอย่างเดียว

ผลงานวิจัยชิ้นนี้ยังพบว่าเนื่องจากพระปาฏิโมกข์เป็นสิ่งที่จำต้องทำเพราะเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องลงอุโบสถทำสังฆกรรมสวดพระปาฏิโมกข์ร่วมกันเพื่อเป็นอายุของพระศาสนา เพราะตราบที่ภิกษุยังพรังพร้อมกัน “สงฆสุส ปตตกลล” พระพุทธศาสนาก็ยังคงอยู่โดยอาศัยหน้าที่หลักคือการสวดพระปาฏิโมกข์คือเครื่องร้อยรัดของพระภิกษุ สอดคล้องกับ เอมีลี ดูร์คเฮม (Emile Durkheim, 1858-1917 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545, หน้า 5) มีแนวความคิดว่า หน้าที่ของสังฆม คือ ส่วนที่สนับสนุนให้สังฆมสามารถดำรงอยู่ได้

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Burton G Andreas (1970, p. 608) ที่เชื่อว่าแรงจูงใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงออกและผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการเกิดแรงจูงใจนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย โดยตามปรกติบุคคลย่อมมีความสามารถหรือมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และแรงจูงใจเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งงานวิจัยนี้พบว่า

พระภิกษุขาดแรงจูงใจในการสวดพระปาฏิโมกข์ หรือแรงจูงใจอยู่ในระดับต่ำมาก จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการสวดพระปาฏิโมกข์ในปัจจุบัน และประการสำคัญนอกจากขาดแรงจูงใจแล้วพระภิกษุยังขาดความเชื่อมั่นตนเองส่งผลทำให้ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาไม่กล้าแสดงออกในการสวดมนต์ ซึ่งรวมไปถึงการสวดพระปาฏิโมกข์ และเมื่อขาดผู้ชี้แนะแนวทาง ให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเองสูง ซึ่งมีความเกี่ยวพันกันแรงจูงใจในการทำงาน ในลักษณะของการแปรผัน สอดคล้องกับความคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531, หน้า 253) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมว่า ถ้าบุคคลใดมีความเชื่ออำนาจในตนเองแล้ว การกระทำที่เหมาะสมของตนจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและการกระทำที่ไม่เหมาะสมจะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองได้ ดังนั้น พระภิกษุในปัจจุบันจึงไม่กล้า หรือไม่อยากจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆ โดยหาเหตุผลที่หลากหลายเพื่อจะไม่ต้องทำอะไร

กล่าวโดยสรุป สภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ และเป็นผลมาจากสภาพทั่วไปของพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน อันได้รับผลต่อเนื่องมาจากปรากฏการ 2 อย่างคือ อัตตลักษณะ และความเป็นหน้าที่ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้พบว่า การเพิ่มจำนวนภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นกระทำได้โดยยาก ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดแล้วก็คือการรักษาผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เอาไว้ให้มีคุณภาพคงเดิม ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ดังมีแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ประกอบด้วย 3 วิธี ได้แก่ 1) การให้สวัสดิการสังคม 2) การให้ความรู้และทักษะ และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

2. แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ ของคณะสงฆ์สังฆมณฑลมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรีพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย 3 วิธี ได้แก่ 1) การให้สวัสดิการ 2) การให้ความรู้และทักษะในรูปแบบต่างๆ และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

การที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่า พระพุทธศาสนาเป็นสังคมที่แตกต่างจากสังคมอื่นในเชิงสังคมวิทยา ซึ่งผู้วิจัยจะขอให้รายละเอียดของแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ ในแต่ละวิธีการดังต่อไปนี้

### 2.1 การให้สวัสดิการสังคม

การอนุรักษ์เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนมากให้ดีที่สุด และมีอายุการใช้งานที่ยาวนานที่สุด (พระครูใบฎีกา ถาวร สุรบญโญ, 2545, หน้า 12-13) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับ เสกสรรค์ เมตไตรรัตน์ (2550, หน้า 45) ที่กล่าวถึงหลักการธำรงรักษามูลนิธิ เป็นเรื่องของผลประโยชน์และบริการ ที่องค์การจัดให้แก่บุคลากรเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจที่ดี เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดี ซึ่งจะเกิดผลดีกลับมาสู่องค์การ ดังนั้น การให้สิทธิประโยชน์ที่

บุคคลควรได้รับ เป็นการให้ประโยชน์แก่องค์กรและบุคลากร โดยมีแนวโน้มที่จะจงใจให้ บุคลากรลงมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กรและตัวบุคลากร

การให้สวัสดิการสังคมแก่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำและถือเป็นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรบุคคลอาจจะดำเนินการในรูปแบบต่างๆ เช่นการตั้งเป็นการทุน เพื่ออุปถัมภ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ การให้สินน้ำใจ หรือค่าตอบแทนแก่ผู้ที่สวดได้ การให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น การให้สวัสดิการสังคมเป็นวิธีการที่ในปัจจุบันนิยมมาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนหรือราชการ และแม้แต่วัดซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนา นอกจากจะเป็นการให้รางวัลตอบแทนแล้วยังถือว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานอีกด้วย

## 2.2 การให้ความรู้และทักษะ

การให้ความรู้และทักษะ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการสอนงานและควบคุม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยจำจวน (Maintenance/Hygiene Factors) ตามทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ทซ์เบิร์ก (Herzberg's Motivator-Hygiene Theory) ที่พบว่าการสอนงานเป็นปัจจัยภายนอกและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน เราต้องพิจารณาปัจจัยจำจวนควบคู่ไปกับปัจจัยจูงใจ (ZMotivator Factors /Satisfiers) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่นถ้าปัจจัยจำจวนสูง และปัจจัยจูงใจสูง บุคลากรมักมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูง หรือปัจจัยจำจวนต่ำปัจจัยจูงใจต่ำ มีผลทำให้สภาพการทำงานแย่มากที่สุด บุคลากรจะไม่มีแรงจูงใจในการประกอบ งาน เป็นต้น

จากผลวิจัยครั้งนี้พบว่า พระภิกษุมี่แรงจูงใจต่ำอันมีผลมาจากปัจจัยจำจวนต่ำและปัจจัยจูงใจต่ำ จึงไม่มีความพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเกิด อภิธิมนุโต (ชูบุตร) (2555, บทคัดย่อ) ที่เสนอแนวทางการส่งเสริมภิกษุปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในปัจจุบันว่า ควรมีการฝึกอบรมให้พระสงฆ์เห็นความสำคัญของภิกษุปาฏิโมกข์ และอันิสงส์ที่พึงจะได้รับตลอดจนทำสื่ออินเตอร์เน็ตและงานวิจัยให้มากขึ้น และงานวิจัยของ พระมหาสมชาย สิริจนโท ได้ศึกษาพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของ พระเทพวรคุณ (สมาน สุเมธโส) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตคือการพัฒนาด้านปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตน และไม่เกิดความลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งที่ผิด

## 2.3 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเชื่ออำนาจในตนซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531, หน้า 254) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมอยู่ในรูปของต้นไม้ใหญ่มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งดอกและผลของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก โดยที่ความเชื่ออำนาจในตนนี้ เป็นจิตตลักษณะประการหนึ่ง อยู่ที่ส่วนลำต้นของต้นไม้ และอธิบายว่า การกระทำที่

เหมาะสมของตนจะก่อให้เกิดผลดีต่อคน ส่วนการกระทำที่ไม่เหมาะสมจะก่อให้เกิดผลเสียต่อคนได้ ดังนั้น ถ้าบุคคลใดมีความเชื่ออำนาจในตนก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีเหตุผลเชิงจริยธรรม อันก่อให้เกิดทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

ผลงานวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่า การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของพระภิกษุ โดยเฉพาะผู้ทรงพระปาฏิโมกข์หรือผู้ที่ทำหน้าที่ทรงพระปาฏิโมกข์ในอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาจิตตลักษณะของความเชื่อมั่นในตนให้ดียิ่งขึ้นซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมของคนเก่งว่า สาเหตุทางจิตใจที่ติดตัวผู้กระทำโดยตลอด และสาเหตุทางจิตใจที่เกิดและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์นั้นมีอะไรบ้าง

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานนำผลวิจัยไปใช้

1.1 เพิ่มความรู้และทักษะเกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์ให้แก่พระภิกษุทั่วไป โดยเฉพาะผู้บวชใหม่ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งปลูกศรัทธาในพระปาฏิโมกข์อันจักนำมาซึ่งผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่

1.2 จัดอบรมให้ความรู้ด้านพระปาฏิโมกข์โดยเฉพาะเพื่อจูงใจให้พระภิกษุมีความสนใจและตระหนักในการท่องจำพระปาฏิโมกข์

1.3 สนับสนุนการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย (Social media) เช่น เฟสบุ๊ค (Face book) และ ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นสื่อในการช่วยสร้างผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่

1.4 ส่งเสริมให้วัดหรือสถาบันอื่นๆ ที่พบปัญหาในลักษณะเดียวกันนำไปใช้แก้ไขปัญหาในหน่วยงาน

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสวดพระปาฏิโมกข์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งแนวกว้างและแนวลึก

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สวดพระปาฏิโมกข์ทั่วประเทศว่ามีความถูกต้องเที่ยงตรงและความพร้อมเพรียงปานใด

2.3 ควรมีการสำรวจความพอใจหรือทัศนคติของพระภิกษุผู้เข้ามาบวชใหม่ต่อการสวดพระปาฏิโมกข์

2.4 สำรวจความพอใจของผู้ฟังในการสวดพระปาฏิโมกข์ระหว่าง รวดเร็ว สวดไพเราะ สวดได้ถูกต้อง และสวดได้ชัดเจน